

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Kabinet van de Koning, mw. 5.1.2e

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Jeugd
Team3

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 5.1.2e
F

www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
5.1.2e
(Senior) Beleidsmedewerker
5.1.2e @minvws.nl

Datum
28 april 2020

Aantal pagina's
6

memo

Aanleiding notitie

Vanuit het Kabinet van de Koning is contact opgenomen met het ministerie van VWS over de aanpak van huiselijk Geweld en Kindermishandeling ten tijde van de huidige maatregelen als gevolg van het Corona-virus. Gevraagd is het Kabinet van de Koning te informeren over de maatregelen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling ten tijde van de Corona-crisis ter voorbereiding van de activiteiten van Hare Majesteit Koningin Maxima om op relevante thema's professionals een hart onder de riem te steken via telefonisch contact.

In deze notitie treft u informatie over

1. De huidige aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling;
2. De specifieke maatregelen ten tijde van COVID-19;
3. Suggesties voor contact met professionals die te maken hebben met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, om een hart onder de riem te steken.

1. Achtergrond aanpak huiselijk Geweld en Kindermishandeling

De ministeries van VWS, JenV en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zijn in 2018 gestart met het programma Geweld Hoort Nergens Thuis (in de bijlage het programma en de meest recente voortgangsrapportage ter illustratie). Het programma heeft 2 doelstellingen:

- Geweld eerder en beter in beeld krijgen
- Geweld stoppen en duurzaam oplossen

Daarnaast is er aandacht voor specifieke groepen.

Geweld eerder en beter in beeld

Iedereen kan het verschil maken voor een slachtoffer: één burgemeester, één wethouder, één hulpverlener, één officier van justitie, één agent, één leraar, één buurvrouw, één kapper en ook één toevallige voorbijganger. Door huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld te hebben, kan eerder worden gehandeld waardoor de duur van het geweld wordt verkort en erger kan worden voorkomen. Door het geweld beter in beeld te hebben, weten we beter hoe de betrokkenen het beste kunnen worden geholpen.

Om de brede groep professionals die kunnen signaleren een handvat te bieden is

de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ontwikkeld. Met het stappenplan van de meldcode kan een professional zorgvuldig handelen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling zoals advies vragen bij Veilig Thuis en hulp bieden. En als het structureel en ernstig geweld betreft, een melding doen bij Veilig Thuis.

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Jeugd
Team3

Datum
28 april 2020

De Veilig Thuis organisaties kennen vanaf 2017 een behoorlijke stijging in het aantal meldingen. Dit is onder andere een gevolg van de verbeterde meldcode, maar ook het gevolg van nog onvoldoende toegeruste lokale wijkteams, die zich ook pas na de decentralisaties binnen het sociaal domein hebben gevormd. Hier is nu een inhaalslag gaande. De lokale (wijk)teams in gemeenten verlenen in veel gevallen hulp aan de gezinnen waarover gemeld is. Binnen het programma Geweld hoort nergens thuis is een 'Kwaliteitskader veiligheid voor lokale teams en gemeenten' ontwikkeld. Dit kader is een van de basisfuncties die een lokaal team moet hebben en die nu breed toepassing krijgen in de werkwijze van lokale teams.

Geweld stoppen en duurzaam oplossen

Om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken is het nodig dat er veiligheid wordt gecreëerd in onveilige situaties. Hiervoor is goede afstemming nodig met partijen die – waar nodig onder dwang – (veiligheids) maatregelen kunnen treffen. Om veiligheidsmaatregelen te kunnen opleggen is vaak uitgebreid feitenonderzoek nodig dat aan bepaalde eisen voldoet. Daarna is er ruimte om de oorzaken aan te pakken die de onveiligheid veroorzaken en kan er gewerkt worden aan herstel van (ontwikkelings)schade. Effectieve hulp moet snel beschikbaar zijn en gericht zijn op medisch en psychologisch herstel, de zogenaamde herstelgerichte interventies. Hulp moet gericht zijn op duurzaam herstel. Hiervoor is nodig dat de hulp zich niet alleen richt op het slachtoffer maar op het hele gezin of alle direct betrokkenen.

Voor gezinnen waar langdurig en structurele onveiligheid aan de orde is, is een multidisciplinaire aanpak nodig gericht op meerdere problemen die spelen, gericht op meerdere betrokkenen. Voor de aanpak zijn ook verschillende professionals nodig. Daarom heeft het programma met professionals de zogenaamde MDA++ aanpak ontwikkeld, gericht op gezinnen die structureel onveilig zijn. Ook is een visie ontwikkeld die ervan uitgaat dat je altijd als eerste het geweld stopt, de veiligheid herstelt en daarna gaat werken aan structurele oplossingen. In de aanpak is voorzien in nauwe samenwerking tussen politie, OM en Veilig Thuis. Doordat alle partijen met dezelfde visie werken, verbetert de samenwerking.

Regionale focus

Het programma heeft vooral als doel om versterking van de aanpak op lokaal en regionaal niveau te realiseren en daarom zijn er 26 regionale projectleiders die binnen de eigen regio de gemeenten ondersteunen bij de toepassing van de ontwikkelde instrumenten en de versterking van de benodigde samenwerking tussen professionals als ook de samenwerking op bestuurlijk niveau.

2. Specifieke maatregelen aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling ten tijde van COVID-19

Signalen tot nu toe

Er zijn nog geen cijfers die onderbouwen dat huiselijk geweld en kindermishandeling vanaf de invoering van de COVID-19 maatregelen meer voorkomt. Er zijn wel signalen en zorgen dat spanningen oplopen in gezinnen. Er zijn zorgen dat oplopende spanningen in kwetsbare gezinnen tot onveilige situaties kan leiden en dat in gezinnen waar geweld al aan de orde is, dit verergert. Daarnaast zijn door de situatie de mogelijkheden om hulp te vragen afgenomen.

- De Kindertelefoon meldt een toename van het aantal telefoontjes:
 - o Dagelijks zijn er ruim 1500 gesprekken.
 - o Ook het forum waar kinderen elkaar helpen, kent een toename van 25%. Veel gesprekken gaan over corona-gerelateerde vragen zoals spanningen thuis.
- Veilig Thuis (VT) meldt:
 - o Geen significante stijging in het aantal adviesvragen en meldingen.
 - o Wel ziende VT's vragen toenemen die te maken hebben met de huidige quarantainesituatie en het feit dat mensen dicht op elkaar zitten, zoals zorgen over omgaan met gedragsproblemen bij kinderen, onderlinge irritaties die in de huidige situatie leiden tot geweld en een toegenomen druk op mantelzorgers.
 - o Een aantal regio's ziet de vraag van omstanders - zoals burens - toenemen, mede doordat deze nu thuis zijn en meer horen dan normaal.
- Centra seksueel geweld meldt afname van aantal gevallen.
 - o Er is een duidelijke afname van het aantal aanmeldingen van nieuwe slachtoffers seksueel geweld in de 16 regio's. Gemiddeld aantal telefoontjes dat binnenkomt op het landelijke nummer is afgenomen (de afgelopen weken van 132 naar 50).
 - o Dit weerspiegelt de daling van seksueel geweld buitenshuis. Verwachting is een toename van misbruik in huiselijke kring als gevolg van oplopende stress.
- Valente (brancheorganisatie van o.a. Vrouwenopvang)
 - o heeft zorgen over mogelijke toename van geweld.
 - o Er zijn nog geen duidelijke signalen die op dit moment leiden tot een groter beroep op de vrouwenopvang. In enkele regio's was sprake van krapte, maar dat is lokaal opgelost. De VNG vraagt gemeenten te anticiperen op de mogelijk stijgende vraag naar vrouwenopvang.

Extra maatregelen ten tijde van de Covid-19 maatregelen met 3 doelstellingen

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Jeugd
Team3

- a. Voorkomen dat situaties in kwetsbare gezinnen verergeren of escaleren door oplopende spanningen. Onder andere door:
- Ontlasten van kwetsbare gezinnen door kinderen noodopvang te bieden, georganiseerd door gemeenten, scholen, kinderopvang, Veilig Thuis, en de jeugdbescherming.
 - De Corona-campagne over spanningen in het gezin met informatie wat je kan doen. Deze is gestart met radio- en TV-spotjes en online op 25 april jl..
 - Zorgen dat er voor allerlei situaties hulplijnen beschikbaar zijn: de Kindertelefoon, de Luisterlijn en MIND-Korrelatie die beschikbaar is voor vragen over spanningen binnen relaties en opvoedvragen. MIND-Korrelatie kan informatie aanreiken en handvatten bieden voor een gesprek.
- b. Hulpverleners blijven alert en in contact met kwetsbare gezinnen

Datum
28 april 2020

Er is nu minder zicht door professionals op kwetsbare kinderen en kwetsbare volwassenen/gezinnen waar huiselijk geweld en kindermishandeling speelt.

Scholen zijn (deels) gesloten, andere hulp is opgeschort of wordt op een andere (digitale) manier verleend. Volwassenen en jongeren komen minder buiten waardoor de politie ook minder signalen op kan pakken. Er worden ook minder bezoeken aan de Spoedeisende hulpen gebracht die ook zeer alert zijn op signalen. Ook huisartsen geven aan zorgen te hebben dat zicht op onveiligheid door de hulp op afstand minder goed is. Dit zou mede de oorzaak kunnen zijn dat het aantal adviesvragen en meldingen bij Veilig Thuis stagneert.

Belangrijk is dat hulpverleners extra alert blijven en contact blijven houden.

- Het Nationaal Jeugdinstituut verzorgt de communicatie over allerhande onderwerpen over de corona-maatregelen en jeugd(hulp) voor kinderen, ouders en richting professionals. Movisie doet dit voor volwassenenproblematiek.
- De beroepsgroepen van professionals vanuit het jeugdperspectief hebben afspraken gemaakt over de inzet van hulp in situaties van onveiligheid in een gezin of huishouden in relatie tot de bescherming van de hulpverleners tegen het virus.
- Daarnaast zijn hulpmiddelen en handvatten in ontwikkeling om de alertheid bij professionals te vergroten, signalen die duiden op huiselijk geweld onder de aandacht te brengen en de stappen van de meldcode nogmaals aan te reiken zodat professionals die werken met kwetsbare gezinnen extra alert blijven, weten waar ze op moeten letten en weten hoe te handelen.
- Via 'frontberichten' komen professionals uit de Jeugdbescherming en Veilig Thuis aan het woord om te laten zien dat zij beschikbaar zijn en hoe zij in contact blijven met kwetsbare gezinnen. In de week van 27 april worden de eersten verwacht.

- c. Mogelijkheden vergroten om laagdrempelig hulp te vragen.

Slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling zitten als het ware opgesloten in de situatie en hebben niet altijd toegang tot laagdrempelige mogelijkheden om hulp te vragen, ook vanwege de isolatie.

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Jeugd
Team3

Datum
28 april 2020

Op diverse manieren wordt nu gekeken hoe zo laagdrempelig mogelijk slachtoffers zelf, of hun directe omgeving, hulp kunnen vragen.

- o Campagne huiselijk geweld en kindermishandeling gericht op slachtoffers en omstanders (TV, radio en online). Deze campagne is 25 april 2020 gestart.
- o Het ontwikkelen van een chatfunctie bij Veilig Thuis, zodat slachtoffers niet per se hoeven te bellen, maar laagdrempelig contact kunnen zoeken. Er is verkend hoe dit vormgegeven kan worden. Het draagvlak bij gemeenten en Veilig Thuis is groot omdat een chat een laagdrempelige mogelijkheid biedt om advies te vragen en een melding te doen ook voor slachtoffers van huiselijk geweld zelf. Bij twee Veilig Thuis organisaties is al een app of chat in gebruik. Vervolgstappen zijn er op gericht om in de week van 18 mei 2020 de chatfunctie landelijk voor alle 26 Veilig Thuis organisaties gereed te hebben.
- o Codewoord vanuit een voorbeeld uit Frankrijk en Spanje. In Frankrijk en Spanje is een werkwijze ingevoerd waarbij slachtoffers van huiselijk geweld bij de apotheek het codewoord 'Masker-19' kunnen noemen waarna hulp ingeschakeld wordt. Er is met de apothekers (KNMP) verkend hoe invulling gegeven kan worden aan het codewoord als een extra stap in de meldcode voor KNMP/apothekers in Nederland. Naar verwachting wordt dit 1 mei 2020 geïntroduceerd.

Naast deze activiteiten zijn er nog veel particuliere- en hulporganisaties die aandacht besteden aan de zorgen over huiselijk geweld en kindermishandeling zoals stichting het Vergeten Kind, Team ^{5.1.2e}, chat van ^{5.1.2e}, jeugdhulporganisaties, de vrouwenopvang en gemeenten.

3. Suggesties voor contact over dit thema

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Jeugd
Team3

Hulpverleners die contact hebben en houden met kwetsbare gezinnen/huishoudens in deze lastige periode

Datum
28 april 2020

- Gedacht kan worden om te video-bellen met hulpverleners samen met een Veilig Thuis-organisatie.
- Het advies is hiervoor met één van de Veilig Thuis-organisaties contact op te nemen en via hen navragen met welke hulpverlening zij gezamenlijk actief achter de voordeur vinger aan de pols houdt. Voor hulpverlening denken we dan aan de professionals in het lokale wijkteam, de jeugdbeschermers en medewerkers van ambulante vrouwenopvang.
- Gedacht kan worden aan
 - VT Rotterdam Rijnmond, [5.1.2e] (tevens voorzitter Landelijk Netwerk VT) [5.1.2e], [5.1.2e]@veiligthuisrr.nl
 - VT Zuidoost Brabant, [5.1.2e], [5.1.2e]
 - VT Flevoland, [5.1.2e] (tevens directeur Blijfgroep) [5.1.2e], [5.1.2e]@blijfgroep.nl

Ik heb begrepen dat het uitgangspunt voor contact vanuit het Koningshuis is dat dit niet belastend moet zijn voor de professionals en er bij voorkeur niet te veel georganiseerd hoeft te worden. Als het gaat om het samen benaderen van lokale hulpverlener mét een Veilig Thuis-medewerker, verwachten wij niet dat dit extra belastend zal zijn, maar juist stimulerend voor de samenwerking die essentieel is om huiselijk geweld en kindermishandeling in deze periode effectief het hoofd te bieden. Zie ook de toelichting hieronder.

Toelichting

- Direct na de invoering van de maatregelen van de Corona-crisis hebben de Veilig Thuis organisaties uitgedragen dat zij bij ernstige zorgen van huiselijk geweld of kindermishandeling op huisbezoek blijven gaan, uiteraard binnen de richtlijnen van het RIVM. Mocht dit niet mogelijk zijn omdat bijvoorbeeld een bewoner ziek is, wordt op een alternatieve manier contact gehouden.
- De lokale (wijk)teams en andere jeugdprofessionals zoals jeugdbeschermers en de Raad voor de Kinderbescherming hebben zich hier achter geschaard en met inzet van het Nationaal Jeugdinstituut zijn standaarden ontwikkeld.
- Veel Veilig Thuis-organisaties hebben goede contacten met de lokale hulpverlening vanuit de wijkteams en gaan gezamenlijk op bezoek bij gezinnen waar zorgen over zijn. Ook hebben sommige Veilig Thuis regio's al goede samenwerking gerealiseerd met politie, ambulante hulpverlening vanuit de vrouwenopvang en met de jeugdbescherming. Veilig Thuis geeft aan dat in deze tijd die samenwerking nog meer versterkt is, zie link: <https://www.ggdghorkennisnet.nl/thema/veilig-thuis/nieuws/14430-landelijke-campagne-tegen-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling-in-coronacrisis>

5.1.2e (Senior) Beleidsmedewerker Directie Jeugd VWS

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Jeugd
Team3

Datum
28 april 2020